

GRAFIČKA UMJETNOST IZ RAZLIČITIH RAKURSA

Mirna Abaffy

Grafika: hrvatski časopis za umjetničku grafiku i nakladništvo, (ur.) Margarita Sveštarov Šimat, 1 (2003.), 2 (2004.), 3 (2004.), 4-5 (2004.-2005.), ISSN: 1334-4455

Hvale vrijedno je dvogodišnje izlaženje časopisa *Grafika* koji su pokrenuli povjesničari umjetnosti i grafički umjetnici, prvenstveno s Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu. Kako stoji u uvodnicima glavne urednice Margarite Sveštarov Šimat, časopis nastoji promovirati grafičku umjetnost, ne u obliku suhoparnog izvještavanja, već kritičkim osvrtima, inter-

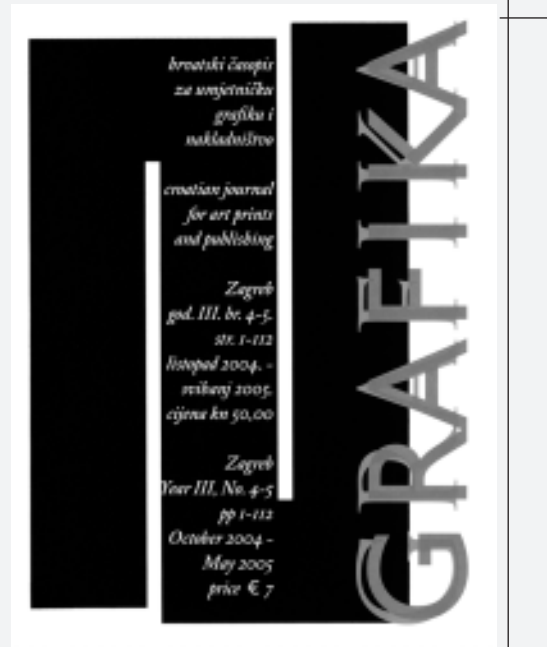
pretacijama grafičkih djela, praćenjem aktualnih grafičkih zbivanja (prvenstveno u Hrvatskoj), uspostavljanjem kontinuiteta između prošlosti i sadašnjosti, objavljivanjem članaka s područja teorije i prakse grafičke umjetnosti, te propitivanjem aktualnih problema i dilema u suvremenoj grafičkoj umjetnosti. Kako saznamo od glavne urednice u posljednjem broju,

ritam kvartalnog izlaženja časopisa djelomično je poremećen zbog financijskih teškoća i ona, uz ispriku, moli za razumijevanje, opravdavajući retrogradni karakter pojedinih članaka.

Dosadašnji brojevi pokazuju da se broj suradnika povećava, osobito povjesničara umjetnosti, koji se sve više zanimaju i za to područje likovnosti, te svojim člancima prate aktualna grafička zbivanja u Hrvatskoj. Međutim, članci grafičkih umjetnika zastupljeni su u vrlo malom broju, a svakako treba spomenuti članke prof. Frane Para, vrsnog grafičara, ujedno i pedagoga koji izborom tema uspostavlja veze između teorije i prakse te ističe polaritet grafičke umjetnosti, tj. kreativnosti i zanatske vještine. Njegovi članci nas informiraju o mnogim nepisanim pravilima grafičke umjetnosti koji pomažu u razumijevanju i valoriziranju grafičkog djela. U posljednjem broju, u članku *Karizma, vjerodostojnost i pedagoški instinkt* Paro govori o nemjerljivom doprinosu Alberta Kinerta u organizaciji i unapređenju Grafičkog odsjeka Akademije likovnih umjetnosti, oformljenog 1956. godine i njegovom entuzijazmu u radu sa studentima, inovacijama u nastavi i silnoj radnoj energiji, dok u članku *Konverzija visokotisne u dubokotisnu grafiku* donosi detaljne naputke o tom specifičnom grafičkom postupku na temelju vlastitih zapisa iz nastave.

Većina drugih umjetnika prisutna je samo posredno kroz kritičke osvrtne izložbe, iz pera likovnih kritičara i povjesničara umjetnosti, bogato ilustriranih reprodukcijama njihovih grafika (Picelj, Borčić, Arbanas, Kuduz, Murtić, Keser, Kožarić i dr.), a u posljednjem broju tiskani su i članci posvećeni dvojici umjetnika koji su ostavili neizbrisiv trag u suvremenoj hrvatskoj grafici: osvrt Zvonka Makovića *Segment opusa koji čeka interpretaciju*, o značenju i vrijednosti grafičkih radova preminulog Julija Knifera i oproštajni govor Tonka

Maroevića na komemoraciji Ivanu Lackoviću Croati u zagrebačkom Hrvatskom narodnom kazalištu, 1. rujna 2004.

Svaki pisani zapis iz pera samih umjetnika o nastanku umjetničkog djela od neprocjenjive je koristi za bolje razumijevanje njihove umjetnosti, stoga je u posljednjem broju vrlo zanimljiv osobni zapis Josipa Zankija *Geneza kao tvorbeni impuls* o nastanku, odnosno ikonografiji vlastitih grafika. Nadamo se da će u idućim brojevima biti više takvih članaka, te da će i drugi grafičari pokušati u obliku pisane riječi iznijeti geneze i promišljanja o vlastitim radovima ili grafici općenito, pri čemu ne treba umanjiti vrijednost članaka poput *Litografija je moj saveznik* Višnje Slavice Gabout u kojem donosi razgovor s umjetnicom Majom S. Franković o njezinom poimanju litografije i radu u atelijeru u Brseču.

Časopis je do sada pratio sva aktualna zbivanja, prvenstveno izložbe, bibliofilska izdanja i knjige s područja grafičke umjetnosti, ne samo

u Hrvatskoj, već ponekad i na širem području (Slovenija, Srbija, Bosna i Hercegovina). U posljednjem broju valja izdvojiti članke posvećene hrvatskim događanjima međunarodnog karaktera: onaj Darka Glavana *Lorca svijetu, svijet Lorci*, posvećen mapi *Hommage Federicu Garciji Lorci* (Muzej Mimara, Zagreb, 2004.) te članak Iskre Karniš *Međunarodna razmjena iskustva o zaštiti papira* o događanjima i tijekom simpozija o restauraciji papira održanom u Ludbregu 2004. godine, zatim članak Sonje Briski-Uzelac o izložbi *Jedan vek grafike*, iz zbirke Muzeja savremene umetnosti u Beogradu, održanoj 2003., te članak Ješe Denegrija o odjelu zagrebačke serigrafije, koji nas podsjećaju na mjesto i ulogu koju je hrvatska grafika imala u okvirima bivše Jugoslavije.

Kako su nekada zadane granice grafičke umjetnosti, tj. onog što jest, a što nije grafika, u suvremenoj umjetnosti, prvenstveno zaslugom umjetnika, proširene do neslučenih granica, pokazuju i članci posvećeni predavanjima na međunarodnom skupu koji se održavao povodom pedesetog tradicionalnog međunarodnog bienala grafike u Ljubljani, koji propituju i naznačuju probleme grafike kao umjetničke vrste, a samim time i probleme originalnosti i valorizacije nastale zbog sukoba umjetnosti i sve intenzivnijeg prodora tehnologije i globalizacije podataka (Javier Blas i Maria Zozaya *Grafička umjetnost? Kriza kategorije* i Ljiljana Stepančić *Sunek/Udar - Što je grafika danas?*). Iskorak iz tradicionalnog predstavljen je u članku *Umjetnička knjiga kao estetski objekt* Klaudija Boršića, o bibliofilskom izdanju *Umjetničke knjige 3+3*, nakladnika Galerije Rigo, izdane u Novigradu 2004. godine u 33 primjerka, u kojoj dvojica umjetnika, Đanino Božić i Nelio Sonogo, u neuvezanom izdanju knjige i vlastitih grafika omogućuju posjedniku knjige kreativno poigravanje, te na taj način produžuju život umjetničkom djelu i nakon

završene materijalne realizacije. U suprotnosti s današnjim sveprisutnim dilemama u grafičkoj umjetnosti, a kao doprinos teoriji likovne umjetnosti u svakom broju časopisa uredništvo obvezno objavljuje prijevode ulomaka iz knjiga svjetski poznatih teoretičara umjetnosti (Focillon, Panofsky, Vasari) u kojima interpretacije djela mahom poznatih vrhunskih umjetnika i različiti pristupi grafičkoj umjetnosti upozoravaju na njezin interdisciplinarni karakter i omogućuju bolje razumijevanje djela.

U nastojanju da se postigne kontinuitet u povišnom slijedu između prošlosti i sadašnjosti, svaki broj časopisa donosi članke povjesničara umjetnosti s područja povijesti grafike u Hrvatskoj: u prethodnim brojevima članci M. Pelca te Jasne Galjer o plakatu, a u ovom Mikice Maštrović *Nepoznati bakropisi Andrije Medulića*, u kojem nakon dugo vremena saznajemo pojedine podatke o starijem grafičkom gradivu, tj. o petnaest Medulićevih bakropisa koji se čuvaju u Grafičkoj zbirci Sveučilišne i nacionalne knjižnice u Zagrebu. Nadamo se da će se i u idućim brojevima nastaviti s objavljivanjem članaka koji obrađuju djela iz spomenutog fundusa. Kako se krhka nit poveznica, s obzirom na nevelik broj članaka iz povijesti grafike u odnosu na članke o suvremenoj grafici, ne bi izgubila, te kako bi očvrstnula, potrebno je i dalje podržati uredništvo časopisa u nastojanju da objavljuje i članke iz povijesti grafičke umjetnosti i to ne samo o poznatim grafičarima, već i o manje poznatim autorima, kao i članke s područja merkantilne grafike i ilustrativne grafike u knjigama, članke o grafikama iz fundusa zbirki i muzeja te o grafičkoj umjetnosti 18. i 19. stoljeća, kako ta područja i razdoblja u povijesti grafike u Hrvatskoj ne bi ostala zanemarena.

Primjetno je da se u svim brojevima sustavno bilježe, u obliku kratkih informacija, zbivanja u

grafičkoj umjetnosti u inozemstvu. Međutim, ugodno iznenađenje prvoga broja s popisom web stranica, relevantnih za umjetničku grafiku, nije nastavljeno u ostalim do sada objavljenim brojevima te bi svakako bilo potrebno i korisno da se i dalje nastavi s objavljivanjem popisa koji je dakako mnogo duži, a time bi bio i raznovrsniji i korisniji ne samo ljudima od struke već i širem krugu ljubitelja grafičke umjetnosti.

Odmjeren i promišljen vizualni identitet časopisa određen je već prvim brojem: izbor papira, trostupčani slog, obilje ilustrativnog materijala u boji, odnos bijelih, crvenih i crnih ploha teks-

tualnog dijela, može se okarakterizirati kao suvremeni grafički dizajn s odlično ukomponiranim elementima preuzetim iz nekih prošlih vremena koji svojim skladom odiše bliskošću s prezentiranim sadržajem. Poželimo uredništvu da prevlada financijske teškoće i nastavi s objavljivanjem ovoga časopisa, koji je ne samo potreban uskom krugu stručnjaka i umjetnika, već je i koristan izvor informacija širem krugu ljubitelja grafičke umjetnosti zbog mnoštva članaka, koji svojom raznovrsnošću proširuju spoznaje o grafičkoj umjetnosti i cijelom nizu drugih područja vezanih uz nakladništvo grafika.